

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE
Komisija za varstvo gorske narave
Usposabljanje za: VARUH GORSKE NARAVE

Seminarska naloga

POHOD PO KRPAŃNOVI POTI

Mentor: Leon Kebe

Avtor: Jana Škrlj
Planinsko društvo Cerknica

KAZALO

1	<i>UVOD – namen in cilji dejavnosti</i>	3
2	<i>OPIS POTI</i>	3
2.1	DRUŽBOSLOVNI DEL	3
2.2	NARAVOSLOVNI DEL	11
2.3	ŠPORTNO-REKREATIVNI DEL	13
3	<i>ZAKLJUČEK</i>	14
4	<i>VIRI IN LITERATURA</i>	15

1 UVOD – namen in cilji dejavnosti

V okviru planinskega krožka se bomo odpravili na Bloško planoto, ki je bila nekdanji del cerkniške občine, zdaj pa spada pod samostojno občino Bloke. Bloke sicer nudijo veliko možnosti za kolesarjenje in hojo v naravi, odločila pa sem se opisati pohod po Krpanovih poteh in poudariti nekaj naravoslovno in zgodovinsko najbolj poznanih in zanimivih predelov in točk na tej poti. Menim, da je prav, da otroci poznajo znamenitosti sosednje občine. *Pohod po Krpanovih poteh* je postal tradicionalen, saj se že nekaj let drugi ali tretji dan v maju odpravi na pot veliko število ljudi od blizu in daleč. Mi imamo dve možnosti za spoznavanje omenjene poti: lahko bi se udeležili organiziranega pohoda, lahko pa se odpravimo na pot kadar koli in si vzamemo še več časa za postanke na mestih, ki so predmet našega zanimanja.

Namen naloge je otrokom predstaviti del Blok in sicer geografsko določiti potek poti glede na izhodišče v Cerknici, ogledati si kulturne spomenike – cerkve, mesto Krpanove domačije, ostanke gradu ter ob Bloščici pogledati zaščitene rastlinske ali živalske vrste. Že predhodno pa bomo pri planinskem krožku postavili cilje in se pogovorili o namenu pohodništva, torej bo pot tudi z izletniško pohodniškega stališča praktičen preizkus fizičnih in psihičnih zmožnosti.

2 OPIS POTI

Natančen opis poti je razviden iz priloge, to je bilten *Pohod po Krpanovih poteh*. Na zemljevidu velikega merila so vidne vse vasi, mimo katerih pelje pot, nadmorska višina nekaterih točk, označene so tudi znamenitosti ob poti. Nekatere je mogoče videti tudi na fotografijah, ki sledijo.

2.1 DRUŽBOSLOVNI DEL

Kot cilj bi tu navedla spoznavanje pomembnih kulturnih spomenikov na tem področju (arhitektura, kiparstvo, poslikave), seznanitev z literarnim junakom in okoljem, v katero je postavljen Levstikov Martin Krpan (Ko cesarica zavrne njegovo prošnjo, da bi mu dali hčer za ženo, Krpana to silno razjezi. "...Bil je skoraj hudemu vremenu podoben. Kakor bi se za *Mokrcem* bliskalo, tako je streljal z očmi izpod srditega čela...")

Pot se začne na igrišču v Velikih Blokah, kjer je tudi zbirno mesto. Do tja se pripeljemo z avtobusom ali z avtomobili. Mimo znamenite gostilne Miklavčič, kjer sicer

postrežejo z odlično hrano, krenemo proti objektom nekdanjih vojašnic. Teh se ognemo po desni strani in po lepi senčni stezi čez Bloški hrib prispemo do prvega naselja Volčje mimo cerkvice sv. Volbenka. Konec vasi se na desni razprostira Bloško jezero, ki je z urejeno infrastrukturo postalo prijetno poletno zbirališče mladih in starih - kopalcev, obiskovalcev, domačinov, turistov.

Sv. Volbenk

Bloško jezero

Pot nadaljujemo mimo vasi Kramplje, Sv. Duh in Škufče do Ravnika, kjer si lahko ogledamo notranjost cerkve sv. Roka. Ta kot tudi vse ostale so v času pohoda odprte.

vasica Sv. Duh z istoimensko cerkvico

Sv. Rok v Ravniku

Ravnik in sv. Rok sta omenjena že v Slavi vojvodine Kranjske in sicer kot podružnica bloške župnije na osmem mestu. Sedanja stavba naj bi bila pozidana v 18. stoletju, na kar kaže baročni slog zidave in pa letnica, ki je bila pred pol stoletja še vidna na oboku, kot je zapisal v kroniki leta 1954 bloški župnik Andrej Makovec – 1762. Stari ljudje so vedeli, da je cerkev nastala iz zaobljube v času, ko je razsajala huda kolera, zato je patron ravno sv. Rok, zavetnik kužnih bolnikov. Poleg sv. Roka sta v glavnem oltarju še sv. Florjan in sv. Boštjan, na stranskih pa sv. Štefan (levo) in sv. Tomaž (desno). Umetniških slik cerkev ni imela, tudi bandera ne in ne kora. 25. marca 1942 so Italijani požgali vas, cerkev pa je zagorela šele

kasneje, ponoči istega dne, tako so ostala le ugibanja, zakaj je pogorela. Kipe z glavnega oltarja in oba stranska oltarja so poznej odnesli k Sv. Duhu. Po vojni je trajalo dolgo časa, da so jo domačini končno uspeli obnoviti. Leta 1983 se je v močnem aprilskem deževju udril strop in od občine je prišla zahteva, da se stavba popolnoma poruši ali pa obnovi. Bločani so se s tedanjim župnikom Jožetom Kastelicem odločili za obnovo in tedaj je cerkev dobila podobo, kot jo ima danes. Cerkev so spet okrasile podobe, ki so se vrnile od sv. Duha. Ob straneh so postavili korenine dreves, ki so rasla na cerkvenem zidovju, oltar proti ljudstvu je delo kiparja Jarma. Sv. Rok praznuje 16. avgusta in na nedeljo po tem datumu imajo Ravničani žegnanje. V vasi je tudi kapelica, ki je prav tako posvečena sv. Roku. Kot zanimivost velja omeniti, da je bila stara kapelica ob širitvi ceste porušena, cestno podjetje in tedanja občina Cerknica pa sta zgradila novo, ki je bila blagoslovljena 8.10.1988. Tega leta je bil obnovljen tudi kip sv. Roka iz te kapelice in ocenjeno je bilo, da je star okrog 400 let in da je verjetno še iz prvotne cerkve v Ravniku, torej tiste izpred 18. stoletja.

Od tu krene pot na levo in konec vasi zavije desno v vas Gradiško in na čudovito razgledni hrib nad vasjo z istim imenom. V vasi domuje slikar Božo Strman, avtor bloškega vola, ki ga bomo videli. Mimo Štorovega in idiličnega Zavrha pridemo do točke, kjer se že vidi zvonik cerkve sv. Urha. Preden se povzpne do nje, si po sto metrih hoje pred domačijo Zakrajškovih ogledamo žičnato silhueto bloškega vola, nekoč značilnost in ponos bloškega kmeta, danes pa je skulptura le še spomin na nek drug čas in način življenja, saj volov na Blokah ni več. V Zavrhu vidimo tudi odcep poti proti Iški, ki bo predmet našega zanimanja kdaj drugič.

med smrekami skrit
zvonik sv. Urha

bloški vol

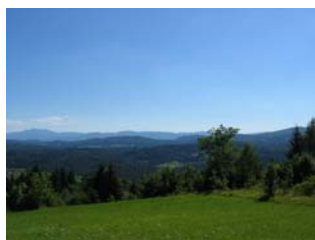
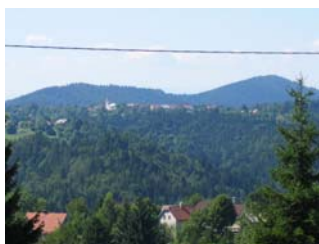

Zavrh in odcep za Iško

Cerkvica sv. Urha oziroma hrib, na katerem stoji, je najvišja točka Krpanove poti in iz njene okolice diha tudi najbolj skrivnostna zgodovina. Okrog same cerkve je v turških časih stal utrjen tabor, danes je le še nekaj zabrisanih ostankov. Na vhodu v zakristijo je viden odtis konjske podkve, legenda pravi, da je bil konj turški. Tik pod vrhom na robu stoji tabla z napisom, da je tu nekoč stala Fajglova domačija, dom Martina Krpana. Od tu seže pogled tudi tja proti Mokrcu, ki ga Levstik omenja v Martinu Krpanu.

cerkev sv. Urha

pogled od sv. Urha:
Polšeče (v ospredju) in
Sv. Vid

Snežnik v daljavi

pobočje Slivnice

Fajglova domačija

Grof Andrei Auersperg je leta 1686 zgradil lovski dvorec Ney Nadlišek, ki je v ljudskem jeziku dobil ime Pajkovo. Leta 1739 je bil oskrbnik Nadliška ded škofa Friderika Barage in je bil v njihovi posesti do konca druge svetovne vojne. Gradič so med poletno ofenzivo julija 1942 požgali Italijani.

grad Nadlišek –
pogled od sv. Urha

Pajkovo - Nadlišek

Tudi sv. Urh je omenjal že Valvasor kot podružnico bloške župnije na šestem mestu.(cerkev sv. Jurija, sv. Jakoba in sv. Urha). Na kraju, kjer stoji sedanja cerkev, je stal protiturški tabor, imenovan Nadlišek tabor. V njegovih časih je na dvorišču utrjenega tabora stala velika cerkev z lepim zvonikom, zvon pa naj bi se zaradi visoke lege cerkve slišal daleč. Grad, pravi, je bil zgrajen na starinski način, v celoti je bil že takrat nenaseljen in je služil shranjevanju žita. V istem času pa je že stal novi, sodobnejši grad in tudi v njem je bila kapela. Na bakrorezu iz Valvasorjeve knjige je videti nov grad in na neporaščenem hribu staro cerkev z obzidjem, zvonikom in še enim stolpom. Sklepati je torej mogoče, da je bila sedanja cerkev zgrajena iz razvalin starega gradu, potem ko je bil dokončan nov, nekoliko niže na Pajkovem.

bakrorez iz Valvasorjeve Slave vojvodine Kranjske

Da je bila prvotna cerkev stara, pričata zvonova, ki sta stara več kot 600 let in sta med najstarejšimi na Slovenskem. Žal je bil manjši ubit med pritrkovanjem z železnim kladivom, na njem pa je napis, da je bil ulit leta 1355 v Benetkah. Že več župnikov je skušalo najti možnost za popravilo, a brez uspeha. Večji zvon je iz leta 1382. V zvoniku je videti, da je bil tam nekoč tudi tretji, srednji zvon – zapisi pravijo, da je bil narejen leta 1800.

Cerkev je znotraj dolga 17m, široka 7m, visoka 9m, stolp pa je visok 25m. Podoba oltarjev je baročna. Poleg sv. Urha sta v glavnem oltarju še sv. Nikolaj in sv. Jernej, mučenik, v stranskih pa sv. Anton Padovanski in Marija Pomočnica. Božja pot je bila vpeljana 24. maja 1901, posebej slaven je bil Marijin oltar, kjer je bilo še do obnove leta 1993 veliko votivnih podob – zahval za uslišanja. Na desnem stranskem oltarju naj bi bil nekoč kip sv. Lovrenca, ki je pozneje še dolgo ležal zavržen pod stolpom. Tudi na urhovskem banderu je podoba sv. Lovrenca. Posebnost je križev pot s 15 postajami, zadnja, Vstajenje, visi v zakristiji. Tam je tudi nekaj starih mašnih plaščev in knjig (latinski misal iz leta 1866, obrednik iz leta 1844, pisan v latinščini, nemščini (gotica) in slovenščini (bohoričica). Zvonček pred zakristijo nosi napis 1768. Sv. Urh goduje 4. julija. Nekoč je bila cerkev znana daleč naokoli in sem je prihajalo veliko ljudi, tu so se dogajale tudi razne družabnosti. Shod pri sv. Urhu je še na velikonočni ponedeljek, ko gredo Bločani “v Emavs”. Sv Urh je med najbolj češčenimi svetniki na Slovenskem, saj je njemu v čast pozidanih kar 85 cerkva.

Od cerkve se spustimo na Pajkovo in ko si ogledamo razvalino Nadliška zavijemo desno proti vasicama Zales in Bočkovo. Obe sta tiha priča bloške, notranjske, slovenske realnosti – v Zalesu živi šest ljudi, Bočkovo je prazna vas. Po stezici se spustimo iz vasi navzdol in pridemo ven iz gozda točno pred Bočkovim mlinom in žago, idilično domačijo,

kamor še vedno lahko nesemo žito in mlinar Tone nam ga bo zmel v moko, njegova žena Vida pa ob vsakem času ponudila sveže pečen kruh iz krušne peči.

Bočkov mlin, nekdanji žaga

Iz "grabna" se povzpne proti cerkvi sv. Trojice, a jo ob njenem vznožju obidemo. Kljub temu si župnijska cerkev, ki kaže najbolj veličastno podobo prav s strani, od koder prihajamo, zasluži nekaj pozornosti ali pa celo, da zavijemo po bregu desno pod pokopališčem do nje in si jo ogledamo.

župnijska cerkev sv. Trojice
(pogled s Hitenega)

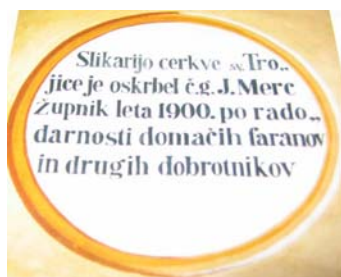

proti sv. Trojici

Valvasor jo je omenil kot podružnico bloške župnije na sedmem mestu. "Sv. Trojica, ki je lepa velika cerkvena zgradba, in jo je dal postaviti deželni maršal, gospod grof Ivan Andrej, grof Turjaški, blagega spomina". Imenovani je živel v letih 1615 – 1684, kot leto zidave se pojavlja letnica 1686. Točnejši okvir zidave sta verjetno letnici 1664 (nad vhodom v zakristijo) in 1680 (nad vhodom v cerkev). Že Valvasor je opazil, da ni kot druge vaške podružnice ampak mu je padla v oči njena velikost. Izročilo namreč pravi, da je bila postavljena zaradi prikazovanja. Na mestu, kjer stoji, so večkrat videli po tri žareče krogle in ko je grof turjaški zahteval gradnjo, je bilo ljudstvo zelo vneto za gradnjo in je veliko

darovalo. Od bloške župnije se je delno osamosvojila že leta 1807, povsem samostojna pa je postala 1877. Od leta 1967 spet nima stalnega župnika, soupravlja jo bloški. 1792 je cerkev dobila svoje pokopališče – zaradi neprimerne terena so morali napraviti umetno teraso. Žegnanje je na praznik sv. Trojice, ki je na nedeljo po binkoštih. V glavnem oltarju je slika sv. Trojice, za njo pa tudi kiparska upodobitev. Vsi oltarji so novejši, iz konca 19. stoletja. Stranska oltarja sta posvečena Srcu Marijinemu in Srcu Jezusovemu. Vsi stranski kipi so delo Konrada Skase iz St. Ulricha na južnem Tirolskem, kjer je bil center nabožnega in cerkvenega podobarstva v času od 1870 do 1914.

Posebno lepe so poslikave stropa in sten iz leta 1900, avtorja Franca Sikoška. Predstavljajo svetopisemske dogodke (Marijino oznanjenje, obiskanje Elizabete, darovanje v templju, beg v Egipt). Na desni strani je zakristija, na levi se cerkve drži stavba, ki je služila kot mrtvašnica. Prve orgle je uničila prva svetovna vojna, sedanje so iz leta 1981, imajo 10 registrov in 540 piščali. V zadnjih 25 letih je bila temeljito obnovljena in je redno vzdrževana.

napis nad izhodom iz cerkve

Sv. Trojica

Od cerkve sv. Trojice se spet vzpnemo na samo planoto. Ob vijugah in meandrih Bloščice, ki jo prečimo po brvi se počasi že vračamo proti izhodišču in na začetku Velikih Blok smo že tik pred ciljem.

2.2 NARAVOSLOVNI DEL

Cilj je seznaniti otroke s posebnostmi močvirnega sveta v okolici Bloščice ter si po možnosti pogledati zaščitene vrste v naravi.

Velik del področja, po katerem poteka naša pot, se uvršča v območja Nature 2000, kar pomeni izjemno bogastvo naravne dediščine, pa tudi dolžnost in obveznost ohraniti biotsko raznovrstnost za naslednje rodove. Ob Bloščici in njenih pritokih je življenje v poletnih mesecih najbolj živahno, saj je rečica, ki se vije po planoti, srce največjega območja nizkega barja v Sloveniji, močvirnati travniki ob njej pa eno izmed zadnjih zatočišč nekaterih redkih in ogroženih vrst v Evropi.

Tu je mogoče najti nekaj rastlinskih in živalskih vrst, ki si zaslužijo posebno pozornost, saj so bodisi ogrožene ali pa izjemno redke, ne samo v Sloveniji, ampak tudi v Evropi. Ena izmed njih je **okroglostna rosika** (*drosera rotundifolia*), ki sicer raste na dvignjenih terenih, kakšnih deset centimetrov nad talno vodo. Rosike zdržijo vsakršno vročino, le brez vode ne smejo ostati. Vse poletje se same prehranjujejo s komarji, tu in tam pa ujamejo tudi druge drobne žuželke. Uvršča se med ranljive vrste. Največjo nevarnost zanjo predstavljajo melioracijske spremembe rastišč. Posebno mesto na Notranjskem zavzemata orhideji loeselova grezovka (*Liparis Loeseli*) in **poletna škrbica** (*Spiranthes aestivalis*) - slednja raste na močvirnih travnikih in barjih, njeno še edino ohranjeno rastišče v Sloveniji pa je prav tako ob bregovih Bloščice. Zaradi redkosti te vrste se območje Blok uvršča v project IPA (Important plant areas – botanično pomembna področja).

vijugasta Bloščica in rastlinje ob njenih bregovih

Med živalskimi vrstami je potrebno omeniti in po možnosti ogledati si **velikega studenčarja** (*Cordulegaster heros*), to je evropski endemit in največji kačji pastir v Evropi. Zanj na splošno velja, da se pojavlja na sorazmerno dobro ohranjenih gozdnih potokih v gričevnatem svetu, na Notranjskem pa v močvirnem svetu Bloščice, ki se vije tudi v bližini gozdov. Tu prebiva tudi veliko število metuljev – strašnični metulj, ki živi le tam, kjer raste zdravilna strašnica, je eden izmed njih.

okroglostna rosika

poletna škrbica

veliki studenčar

strašnični mravljiščar

2.3 ŠPORTNO-REKREATIVNI DEL

Z razvojem in civilizacijo se pojavila tudi potreba človeka po izletništvu, pohodništvu, hoji v gore, alpinizmu. Planinstvo je torej spretni pojav civilizacije in nujno dopolnitev modernega življenja. Izredne tehnične pridobitve tudi mlademu človeku brez truda približajo mnogo tistega, do česar se je moral nekoč sam trudoma prebiti in tako je vedno bolj v ospredju težnja po lažnem življenju, kar pa prinese s seboj (sliši se absurdno) veliko več tegob, težav in bolezni zaradi pomanjkanja gibanja v prosti naravi. V tem času sta šport in gibanje nasploh še bolj pomembno za razvoj mladine. Prav planinstvo prinaša s seboj največ tistih pravih vrednot, za katere so otroci brez svoje krivde močno prikrajšani: bogastvo vtisov, smisel za telesni in duševni napor, za veličastnost narave, osebno rast, za pestre in visoke cilje, samozavest in veljavo.

Splošni cilji planinskega krožka – nekateri bodo doseženi tudi na tem pohodu, so:

- aktivno preživljati prosti čas
- navezovati prijateljske stike
- prizadevati si za sožitje, medsebojno sodelovanje, spoznavanje
- spoznati primerno opremo, jo znati uporabljati, seznaniti se z varnostjo v gorah
- spoznati pomen pravilne prehrane in nadomeščanja tekočin ob dolgotrajnih telesnih naporih
- se naučiti nadzorovati intenzivnost napora
- razvijati aerobno vzdržljivost
- skrbeti za zdravje
- spoznati naravne in kulturne znamenitosti okolice

Pohod po Krpanovih stopinjah je okrog 20 kilometrov dolga pot, ki jo je v povprečju mogoče prehoditi v štirih urah in pol zmerne hoje. Najnižja točka je 651 metrov nad morjem, to je dolina, ki jo prečimo pri Bočkovem mlinu. Najvišja točka je na hribu, kjer stoji cerkev sv. Urha, to je 857 metrov nad morjem. Vmes se pot enakomerno vzpenja in spušča in bi jo težko opisali kot gorsko pot, saj višinska razlika res ni velika, je pa pokrajina raznolika in razgibana in hoja zanimiva. Priporočljiva oprema so lahki pohodni čevlji, palice ter nahrbtnik z vetrovko in prigrizkom, vsaj dva litra tekočine - vode ali izotoničnega napitka, zemljevid Blok ali bilten z vrisano potjo.

3 ZAKLJUČEK

Če se udeležimo organiziranega pohoda na začetku maja, nas na cilju čaka tudi topel prigrizek, pijača in družabni dogodek, v vsakem primeru pa upravičen občutek zmagovalcev, ki so premagali sami sebe, dolgo pot, dihali z neokrnjeno pokrajino, kakršno nam pol Evrope nepopisno zavida, v duhu pa so bili z nami naši predniki, ki so tu v velikem številu preživeli stoletja, se (uspešno) borili za obstoj v težkih razmerah in kljub vsemu vedno zmogli dovolj moči in smisla za lepoto, za umetniško stvaritev in za pošteno krščansko življenje.

Obstaja kar nekaj razlogov, zakaj je pohodništvo pomemben del vzgojnega dela v šoli. Gorništvo je neločljiv del slovenske kulturne dediščine ter slovenske narodne identitete, je najbolj učinkovita neformalna oblika ekološke vzgoje, kot športna dejavnost pa vzgoja za vse življenje. Tudi varnostni vidik ni zanemarljiv, saj v alpski deželi, kot je Slovenija, vsakdo slej ko prej zaide v gorski svet, brez osnovnih izkušenj pa je tak obisk lahko tudi nevaren. Prav gotovo sta na prvem mestu dva splošna cilja: oblikovati pri otrocih pristen, spoštljiv, čustven in kulturnen odnos do narave kot posebne vrednote ter spodbujati pozitiven odnos do hoje v naravi kot najcenejše in najbolj dostopne športne dejavnosti (ali vsaj na začetku zmanjševati odpor do nje). Tako na pohodih spoznavajo svoje zmogljivosti in jih izboljšujejo, pridobivajo veččine, ki zadevajo varnost, spoznavajo izletniške točke bližnje in daljne okolice in ne nazadnje poglobljajo smisel za čistočo naravnega okolja in za varstvo narave.

4 VIRI IN LITERATURA

1. Notranjsko-kraške novice, št.12 – 22.junij 2007; Musec, Saša: Čarobno vijuganje za botanične sladokusce
2. Notranjsko-kraške novice, št.13 – 22.julij 2007; Musec, Saša: Tudi to so Notranjci
3. Spletna stran foto-narava.com (okrogolistna rosika, poletna škrbica, veliki studenčar, strašnični mravljiščar)
4. Bloški korak, št.3, junij 2006: Ivančič, France: Sv. Rok v Ravniku
5. Bloški korak, št.2, april 2006: Ivančič, France: Sv. Urh
6. Bloški korak, št.4, oktober 2005: Ivančič, France: Sv. Trojica
7. Valvasor, Janez Vajkard: Slava vojvodine Kranjske
8. Planinsko berilo, Mladinska knjiga 1969
9. Levstik, Fran: Izbrano delo, zbirka Naša beseda, Mladinska knjiga 1968
10. Kristan, Silvo: V gore, Didakta 1993

Vse fotografije (razen okrogolistna rosika, poletna škrbica, veliki studenčar, strašnični mravljiščar): Jana Škrlj

Priloga 1: kopija biltena Pohod po Krpanovih poteh z zemljevidom in opisom poti

